

BUTLLETÍ DELS MUSEUS D'ART DE BARCELONA

PUBLICACIÓ DE LA JUNTA DE MUSEUS

L'ADQUISICIÓ DE LA COL·LECCIÓ PLANDIURA

L'oferta

A les darreries del mes de març d'aquest any, el senyor Lluís Plandiura es va dirigir personalment al president de la Junta de Museus i al director general dels Museus, senyors Josep Llimona i Joaquim Folch i Torres, manifestant-los el seu desig de vendre la seva col·lecció d'obres d'art antic i modern català per a què pogués ingressar als Museus d'Art de Barcelona.

Fent-se càrrec de les responsabilitats que la qüestió plantejada feia recaure damunt la Junta, el senyor Llimona acudí en visita oficiosa al senyor president de la Generalitat de Catalunya i al senyor alcalde de la ciutat, i com a conseqüència d'aquesta visita fou convinguda una reunió del ple de la Junta de Museus, que tingué lloc al Palau de la Generalitat el dia 14 de maig, sots la presidència de les dues autoritats esmentades i amb assistència de tots els diputats i regidors que representen a les entitats patrones dels Museus i dels vocals delegats i representants, dins d'ella, de les entitats artístiques i culturals.

A aquesta reunió el president de la Junta senyor Llimona va assabentar als senyors que hi havien acudit de l'oferta de venda formulada pel senyor Plandiura, advertint que fins aquell moment encara no s'havia indicat cap xifra de preu per cap de les dues parts. A continuació el director dels Museus senyor Folch i Torres va exposar en línies generals el que era la col·lecció oferta, de la qual el senyor Plandiura n'havia entregat a la Direcció un inventari fotogràfic.

Els reunits varen captenir-se tot seguit de l'extraordinària importància de la oferta, car la col·lecció Plandiura ha estat formada amb

la mateixa orientació que ha regit la formació de les sèries fonamentals dels nostres Museus d'història de l'art català, i la quantitat de peces que conté vénen a representar un tant per cent important de la selecció del patrimoni artístic de Catalunya. Però, al mateix temps, va tenir en compte que, malgrat no haver-se indicat el preu, aquest forçosament havia de representar una xifra important i que per tant calia estudiar també la manera de realitzar la despesa que l'adquisició exigiria.

Davant d'això, va acordar-se, en primer lloc, la necessitat de no deixar perdre la col·lecció oferta, per representar una part tan important del patrimoni artístic de Catalunya i perquè el seu ingrés al Museu, en ajuntar-se a les col·leccions que aquest posseeix, el convertiria en una de les galeries d'art medieval més importants del món, i en segon lloc gestionar una operació de préstec per a l'adquisició.

Els tractes amb l'ofertor i la valoració

A més, per a començar les gestions prop de l'ofertor, fou nomenada una ponència composta del president de la Junta de Museus senyor Josep Llimona i els vice-presidents senyors Ventura Gassol i Pere Comas. Aquesta ponència va actuar de seguida, donant compte al ple de la Junta, que es va reunir setmanalment, de la gestió que li fou confiada, consistent a aconseguir el màxim de facilitats per a entrar en possessió de la col·lecció el més aviat possible i, sobretot, evitar la possibilitat de vendre-la a un altre comprador. El resultat d'aquestes gestions fou de formalitzar l'inventari que de primer era solament fotogràfic i d'obtenir la fixació, per part de l'ofertor, d'un preu que fou de 9.000.000 de pessetes.

Una vegada establert aquest preu, la Junta tractà en extensa deliberació la forma d'efectuar una peritació de la col·lecció oferta, i

prengué l'acord de nomenar, per a realitzar-la, els membres de la mateixa Junta senyors Alexandre Soler i March, Lluís Masriera, Joan Rebull i el director general dels Museus senyor Joaquim Folch i Torres.

A la reunió del dia 11 de juny següent, la dita ponència facilità l'informe següent:

«Els vocals i el director dels Museus, complint l'encàrrec que els va fer la Junta en la

»El dia 9 següent, els infrascrits es varen reunir novament i cada un d'ells va donar compte de la xifra a què arribava el resultat de l'apreciació respectiva, que són les següents:

Alexandre Soler i March.	7.500.000 ptes.
Lluís Masriera	6.500.000 »
Joan Rebull	7.000.000 »
Joaquim Folch i Torres..	7.121.000 »

»Vist aquest resultat, i d'acord, els sotasis-

El manifest del partit de «Dreta Liberal de Catalunya»

seva reunió del 4 d'aquest mes, d'informar-la respecte del valor de conjunt que a llur criteri pugui tenir la col·lecció Plandiura, oferta en venda pel seu propietari, es varen reunir el dia 7 del corrent al local en què aquella està instal·lada i cada un d'ells va procedir, per separat, a fer un examen de totes les peces exhibides i a valorar les més principals, així com els conjunts especials de tota la col·lecció que estan classificats per qualitats i categories a les vitrines i als murs de les sales.

»Aquest examen i aquestes valoracions són considerades pels infrascrits com a suficients per a establir la idea del valor de conjunt que la Junta demana al nostre informe, car una valoració feta per peces damunt inventari segurament no diferiria d'aquest resultat més que en detalls de poca importància.

nats, informen a la Junta en el sentit que amb tota seguretat la Junta pot fer una adquisició a bon preu contraferint al preu assenyalat pel senyor Plandiura la quantitat de 6.000.000 de pessetes, podent oscil·lar, en les negociacions, d'acord amb els resultats de les valoracions individuals aquí indicades i tenint present que en elles no hi ha comptat el valor de les vitrines, del material d'instal·lació i de les restauracions perfectes que s'han fet a totes les obres d'art antic de la col·lecció oferta.

»Barcelona, 10 juny de 1932.

Alexandre Soler i March, Lluís Masriera, Joan Rebull, Joaquim Folch i Torres.»

Contraoferta de preu

Després de llegit aquest informe la Junta acordà encomanar a la ponència que havia

tractat amb el senyor Plandiura, que fes a aquest la contraoferta de 6.000.000 de pessetes al preu de 9.000.000 per ell fixat. El senyor Plandiura no acceptà, però rebaixà el seu preu a 8.000.000. La ponència informà el ple de la Junta d'aquesta nova situació i aquesta acordà encomanar a la ponència a una nova gestió

acordà demanar a la Generalitat de Catalunya i a l'Ajuntament de Barcelona l'adquisició de la col·lecció per aquell preu.

Gestions per a la solució econòmica

En virtut de l'esmentat acord de la Junta de Museus, el seu president realitzà prop de

El manifest del Cercle Artístic

fins a portar una solució definitiva en harmonia amb els límits que la petició assenyalava.

En sessió de la Junta del dia 25 de juny darrer la ponència donà compte que el senyor Plandiura havia acceptat el preu de 7.000.000 de pessetes si se li satisfia aquesta quantitat tota d'un cop, i el de 7.500.000 pessetes si s'efectuava en diverses entregues que s'establirien, sempre, però, partint d'una entrega immediata de 4.000.000 de pessetes.

La Junta considerà satisfactori el resultat i

la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis algunes gestions ofioses per a veure si aquella entitat podria avançar, en qualitat de préstec a les nostres corporacions patrones, la quantitat necessària. Aquestes gestions foren, a més, ben reforçades per l'autoritat del senyor president de la Generalitat de Catalunya qui reuní al seu despatx els dirigents de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis per a indicar-los la conveniència de fer l'esforç que se'ls demanava amb el fi de no deixar per-

dre aquesta col·lecció que tant representa per al patrimoni artístic de Catalunya.

Proposta de la Junta de Museus a la Generalitat i l'Ajuntament

En conseqüència la Junta de Museus el dia primer de juliol va trametre a la Generalitat

seu càrrec, l'adquisició de la col·lecció d'objectes i obres d'art antic i modern propietat del senyor Lluís Plandiura i la seva incorporació a les col·leccions dels Museus de Barcelona.

2.^{on} — L'adquisició es fixa en el preu total de 7.000.000 de pessetes satisfets d'una sola vegada, i de 7.500.000 de pessetes si

El manifest del Círcol Artístic llegit pels passants

de Catalunya i a l'Ajuntament de la Ciutat la proposta d'adquisició corresponent, la qual, després d'exposar els antecedents que queden ressenyats, es concretava en els següents extrems:

1.er — La Junta de Museus s'adreça pel present escrit a la Generalitat de Catalunya i a l'Ajuntament de Barcelona per a manifestar-los que considera indispensable per a la consolidació del patrimoni artístic de Catalunya i la finalitat científica dels Museus que té al

el pagament es fes a diferents terminis, que és el mínim a què el senyor Plandiura ha reduït la seva oferta després de les contraofertes formulades per la Junta.

3.er — La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona rebrien de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis en qualitat de préstec i per a realitzar l'adquisició referida, la quantitat de 7.000.000 de pessetes.

4.^è — La Generalitat de Catalunya i

Una de les sales de la secció d'art gòtic durant l'inventari

L'inventari de la ceràmica d'Alcora

l'Ajuntament de Barcelona es comprometrien conjuntament a retornar aquesta quantitat en el termini màxim de vint anys, mitjançant reintegraments per trimestres vençuts, i a abonar en la mateixa forma els interessos de la part de capital no retornada, per bé que amb la facultat d'accelerar la devolució amb la consegüent anul·lació d'interessos.

5.ª — La Caixa de Pensions per a la Ve-

rien per meitat el pagament d'amortitzacions i interessos que resultés.

8.ª — La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona a l'efecte de l'extrem anterior, des dels pressupostos respectius de l'any 1933 haurien de consignar les quantitats necessàries per a respondre d'aquestes obligacions almenys en el que correspon a una anualitat, i, en el cas que la devolució comen-

Acte de la signatura de l'escriptura d'adquisició de la col·lecció Plandiura a la Presidència de la Generalitat

llesa i d'Estalvis demana, en garantia del préstec, la pignoració dels edificis propietat de l'Ajuntament de Barcelona que té en ús la Junta de Museus i que són els següents: Museu de la Ciutadella, Palau de Pedralbes i Palau de Belles Arts.

6.ª — Amb la quantitat anteriorment indicada la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, amb la intervenció tècnica de la Junta de Museus, adquiririen l'esmentada col·lecció Plandiura i la lliurarien a la Junta per tal d'incorporar-la als Museus.

7.ª — La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, malgrat efectuar en conjunt aquesta operació de préstec i respondre'n subsidiàriament davant la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, es reparti-

cés dintre l'exercici actual, habilitarien a l'efecte els crèdits que calguessin.

L'opinió pública i l'adquisició de la col·lecció

La premsa i les entitats. — Així que l'acord de la Junta de Museus fou decidit i la Generalitat i l'Ajuntament reberen la proposta d'adquisició abans esmentada, es manifestaren públicament les opinions en pro i en contra del projecte.

Publicaren articles oposant-se per diferents motius a l'adquisició, especialment per entendre que la despesa havia d'ésser difícil per part de la Generalitat i l'Ajuntament, els periòdics *El Diluvio*, *El Correo Catalán*, *L'Es-*

quella de la Torratxa i La Campana de Gràcia.

Publicaren diversos articles en pro de la proposta de la Junta de Museus i informacions sobre la importància artística de la col·lecció, els periòdics *La Vanguardia*, *La Veu de Catalunya*, *La Publicitat*, *La Nau*, *La Noche*, *El Matí*, *Diari Mercantil*, *L'Opinió*, *La Humanitat* i *Mirador*.

Representacions de les entitats Círcol Artístic, Foment de les Arts Decoratives, Círcol Artístic de Sant Lluç, Saló de Montjuïc, Societat d'Atracció de Forasters, Germanor d'Orfeons de Catalunya, Centre Excursionista de Catalunya i altres, varen visitar oficialment els senyors president de la Generalitat i Alcalde manifestant-los el desig que fos adquirida la col·lecció.

La «Dreta Liberal Republicana». — El Comitè Executiu del partit «Dreta Liberal Republicana de Catalunya» va trametre a la premsa la nota següent:

«Als ciutadans de Barcelona. — A la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona fou aprovat un dictamen, amb la conformitat de l'Esquerra, Radicals i Lliga Regionalista, de notòria importància i extraordinària gravetat. Aquest dictamen havia de discutir-se a la sessió consistorial de dimecres passat, dia 6 de juliol, i a tal efecte fou inclòs en l'ordre del dia. Es tracta de l'acord de comprar al senyor Plandiura per 7.000.000 de pessetes la seva col·lecció artística.

Però com que l'Ajuntament no té aquesta quantitat es concertarà un préstec amb la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis hipotecant, l'Ajuntament, el Palau de Pedralbes, el de Belles Arts i el del Museu Arqueològic. Els interessos que la ciutat pagarà pel préstec, al 6 per 100 estipulat importen 6.200.000 pessetes o sigui un total de 12.200.000 pessetes, i encara que la Generalitat es compromet a pagar la meitat, en tot cas l'Ajuntament despendrà 6.100.000 pessetes, al qual caldrà afegir les despeses d'escriptura del préstec.

Aquest dictamen, a darrera hora, fou retirat de l'ordre del dia. Suposem que haurà estat com a resultat d'una més madura reflexió sobre l'enormitat que la seva aprovació representaria. Però com que existeix encara el perill que es reproduïxi el dictamen és necessari informar

l'opinió barcelonina del que hom pretén fer, no amb els diners, que no hi són, sinó, el que és pitjor amb el crèdit de la ciutat.

El nostre representant a l'Ajuntament, el regidor senyor Solà i Cañizares, ha rebut instruccions concretes del partit en el sentit d'oposar-se a l'aprovació del dictamen. Quan manquen llits als hospitals, quan manquen escoles, quan no es paguen les factures de modestos industrials, quan tampoc no es fan obres amb les quals hom podria auxiliar els obrers en atur forçós, és una burla a les classes necessitades i a la classe mitja, aclaparats pels tributs de totes menes, que l'Ajuntament hipotequi els palaus de la ciutat per a obtenir milions en préstec, pagar més milions amb interessos i despendre-ho tot comprant una col·lecció artística efectivament interessantíssima i molt valuosa, però el cost de la qual està fora de totes les possibilitats de la malmesa hisenda municipal.

Per la «Dreta Liberal Republicana de Catalunya», El Comitè Executiu.»

Aquesta mateixa nota va ésser fixada uns dies després en forma de cartell pels carrers de la ciutat.

El propi partit va organitzar per al dia 15 de juliol una conferència sobre aquest afer a càrrec del regidor senyor Felip de Solà Cañizares, el qual va glossar els conceptes continguts en la nota.

El Círcol Artístic. — Cinc o sis dies després el Círcol Artístic col·locava pels carrers el cartell següent:

«El Círcol Artístic de Barcelona no pot callar en uns moments en què s'intenta ofegar l'amor per la nostra cultura amb una sobtada invocació de pietat per als desvalguts de la nostra terra, com si aquest sentiment no fos el de tots els fills de la ciutat. Una atmosfera espessa d'incomprensió i d'insensibilitat sembla que es formi ràpidament a l'entorn de la proposta que la Junta de Museus fa a la Generalitat i al nostre Ajuntament per a adquirir una col·lecció d'obres d'art que convertiria el nostre Museu en un dels més importants d'Europa. L'esforç i la recerca d'un barceloní han aconseguit, en vint-i-cinc anys, reunir un conjunt de pintures i escultures, de teixits i de ceràmica, que representen un terç de la nostra riquesa artística, una selecció única en art antic com ja no hi ha possibilitat humana de trobar enlloc

més i un conjunt excellent d'art modern. Són obres d'art salvades per un amant de les nostres arts, arrencades moltes d'elles a la ignorància de qui no en coneixia el valor; rescatades, altres, d'estrangers que se les havien endutes. Aquesta col·lecció Plandiura no és un cúmul de coses mortes. Pertanyen a la nostra història. Són moments de la vida immortal de Cata-

com d'una cosa inútil i costosa. L'adquisició d'aquesta col·lecció d'art no és una disbauxa a costa dels que no poden menjar. No us ho creieu si us diuen que d'un cop es llencen 7.000.000 de pessetes. Es una adquisició que es pagarà en vint anys, i en el pressupost públic no significarà una càrrega superior a la partida més limitada que hi hagi per a altres ser-

La primera sortida d'objectes de la casa del senyor Plandiura

lunya. Es allò que ens queda d'uns homes que set i vuit segles enera treballaren la pedra i la fusta i les animaven amb el buf del seu esperit, per a donar una bella forma a les imginacions de la seva fe i al seu amor per les coses d'aquest món. Es la millor part que hem pogut salvar dels focs i dels corcs, de la ruïna i de la misèria. En bona part són obres d'uns catalans que estimaven el seu ofici i centúria rera centúria donaren a Catalunya el seu millor tresor, el que més poden envejar-nos altres pobles més rics i més grans que el nostre.

No escolteu els qui us parlin amb menyspreu

veis. Cap obra benèfica ha d'ésser desatesa a canvi de retenir la col·lecció Plandiura.

Encara que el salvar aquesta col·lecció d'art ens fos un sacrifici, caldria fer-lo. El prestigi de Catalunya en sofriria si en lloc de les nostres corporacions fossin les d'una altra terra les que paguessin al preu d'aquest tros magnífic del nostre patrimoni. Penseu que l'art no és un domini privat, que avui dia la major riquesa no està en els palaus sinó en els Museus. I cada Museu és una casa comunal on els ulls de tothom poden admirar allò que abans només el seu posseïdor podia contemplar. Dels palaus reials i dels temples, dels vells castells i de

les cases de pagès, surten les imatges i els re-
taules, els vidres i les robes que van a parar als
Museus, cases obertes que no es tanquen a nin-
gú. Catalunya no pot renunciar a retenir el
que és seu. Se sent gelosa d'aquest tresor, que
si el perd ara no el podrà tenir mai més. Tots
hem de demanar que la Generalitat i el nostre
Ajuntament incorporin la col·lecció Plandiura

a mans de particulars i a museus estrangers,
per manca de partides adequades en llurs pres-
supostos, que els permetessin realitzar les ad-
quisicions a mesura que anaven presentant-se
les oportunitats. Fins al pressupost de 1931,
la Junta de Museus rebia una quantitat insig-
nificant de la Generalitat, si la comparem amb
les que hi destinen petits estats d'Europa

Altre moment de la sortida d'objectes de la casa del senyor Plandiura

al patrimoni artístic de la nostra terra. Ho hem
de demanar pel bon nom de la Ciutat i pel
prestigi de Catalunya, i per la cultura del nos-
tre poble.»

Una nota del senyor president de la Generalitat

El dia 15 de juliol el senyor president de
la Generalitat de Catalunya facilità a la premsa
la nota següent:

«És públic el propòsit de la Generalitat de
Catalunya i de l'Ajuntament de Barcelona
d'adquirir la important col·lecció Plandiura.
La finalitat que ambdues corporacions es pro-
posen amb aquesta adquisició és retornar al
nostre país una part considerable del seu patri-
moni artístic, que les nostres entitats oficials ha-
vien hagut de contemplar com anaven a parar

(Bèlgica per exemple, hi destinà 2.000.000
de francs l'any 1929 i Txecoslovàquia
5.000.000 de corones l'any actual), que te-
nen un passat artístic, alguns d'ells evident-
ment menys interessant que el nostre i menys
abundós en obres representatives. En 1931,
la Diputació de Barcelona va adjudicar al
Museu per primera vegada, 163.000 pessetes
per a adquisicions. Abans d'aquest pressupost,
la consignació màxima havia estat de 36.000
pessetes anuals. Amb aquesta reduïdíssima
quantitat, la Junta de Museus no tenia més re-
mei que contemplar com s'anava escampant el
tresor artístic nacional i eren comprades per
col·leccionistes particulars i per Museus es-
trangers, les joies més valuoses del nostre passat
artístic.

Ara, amb la possibilitat d'adquirir la col-

lecció Plandiura, Catalunya podrà rescabalar-se d'una part importantíssima d'aquest tresor. Amb l'ingrés d'aquesta col·lecció, el Museu de Barcelona aconsegueix ésser l'únic Museu de pintura romànica del món i un dels primers Museus d'art primitiu, a part de la interessantíssima col·lecció d'art modern que és, en obres escollides, una història de les darreres

personalitats estrangeres i una d'especialment expressiva del Director General de Belles Arts de la República Espanyola, Ricard Orueta.

Entorn d'aquesta adquisició s'ha creat un estat d'opinió que demostra novament l'alt sentit de civisme que tant honora el nostre poble. Enfront d'aquesta actitud, i amb l'intent de crear una oposició s'han alçat algunes veus

Entrada d'una de les taules de la col·lecció Plandiura al Palau Nacional

promocions de pintors i escultors catalans i d'alguns dels grans mestres del segle XIX. Seria, doncs, una vergonya per a la nostra generació que aquest propòsit de les nostres corporacions públiques no fos acomplert, sobretot quan se sap que entitats oficials de fora de Catalunya procuren iniciar negociacions per tal d'aconseguir l'adquisició a favor dels seus Museus.

La col·lecció Plandiura ha estat visitada per tots els especialistes del món i en passar per les seves sales directors i conservadors de Museus tan importants com els de París, de Londres, de Berlín i d'Universitats nordamericanes, han convingut en la necessitat que, sencera, la col·lecció passés a un Museu oficial. I aquests dies la Junta de Museus ha rebut moltes felicitacions per la seva iniciativa, de

adduint arguments que pretenen demostrar que aquesta adquisició perjudicaria altres atencions a càrrec de les corporacions interessades.

Es diu que aquesta despesa fóra la causa que les partides actuals dels pressupostos de Cultura, Sanitat i Beneficència, sofrissin una minva. Cal manifestar que la suma que haurà de figurar en els pressupostos anuals de les corporacions esmentades en virtut de l'amortització i interessos d'aquesta operació no influeix ni poc ni gens en els pressupostos de la Generalitat ni de l'Ajuntament de Barcelona. Quant a les partides de Cultura, Sanitat i Beneficència, cal recordar als que semblen oblidar-ho, que ambdues corporacions han donat proves de l'interès que senten per aquestes atencions, destinant-hi tots els cabals possibles.

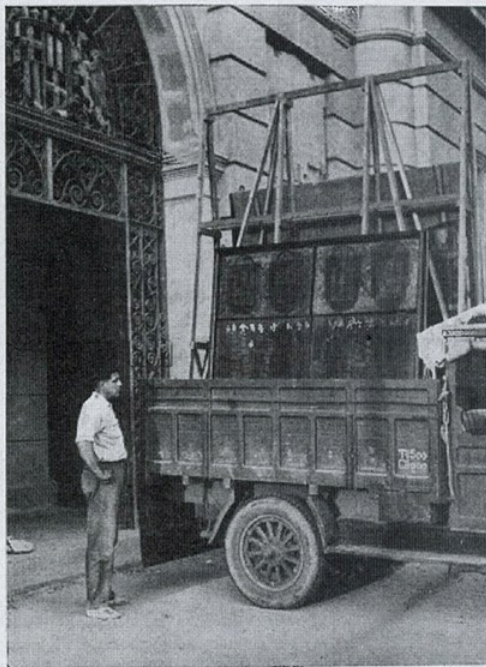
I aquest interès resta manifestat una ve-

gada més amb l'adquisició de la col·lecció Plandiura que és un acte que correspon, eminentment i obertament, a les activitats culturals de les corporacions interessades.

Tenint en compte la quantitat que la Generalitat i l'Ajuntament ja lliuren a la Junta de Museus i que aquesta destina a adquisicions, ambdues corporacions no hauran d'am-

aquelles tres partides ni aplicades senceres a una sola. Això sense comptar que les noves possibilitats que obtindrà d'aquí a poc Catalunya, assegurin a aquests serveis públics quantitats molt majors que aquelles de què avui disposen.

Quant a la suggestió que ha estat feta per certs elements respecte a destinar als obrers

Arribada al Palau Nacional d'una de les taules de la col·lecció Plandiura

pliar sinó en 228.000 pessetes i 29.459 pessetes respectivament les subvencions actuals que també hauran d'ésser superiors quan arribi la implantació de l'Estatut. ¿Justifiquen aquestes quantitats que es digui que els serveis de Cultura, Sanitat i Beneficència, als quals dediquen la Generalitat i l'Ajuntament més de 18.000.000 de pessetes cadascuna quedaran desatesos?

Com es veu, doncs, aquelles quantitats no tindrien cap importància ni distribuïdes entre

parats la suma necessària per a l'adquisició, és remarcable que ella sorgeixi dels mateixos estaments que podent demostrar llur interès pels obrers parats quan la crida que els fou públicament adreçada pel president de la Generalitat per tal de què col·laboressin a la subscripció oberta per aquesta corporació, varen preferir inhibir-se i permetre que la recaptació aconseguida fos vergonyosa per a una ciutat de la importància comercial i industrial de Barcelona. A la Generalitat i a l'Ajuntament de

Sala de pintura i escultura dels segles XII-XIV de la casa del senyor Plandiura

Barcelona no els poden ésser donades lliçons d'aquestes.

De pressupostos limitats i sense consignacions adequades (la qual cosa exigí la transferència de partides) la Generalitat, sense necessitat de cap estímul, ha destinat les sumes següents als obrers parats:

Lliurat a l'Ajuntament fins a maig de 1932	364.746'15
Lliurat a l'Institut Pro Obrers Sense Feina	60.000
Lliurat a la Comissió de sub-sidi per l'atur forçós.....	100.000
Lliurat a la Comissió dels Metallúrgics	100.000
Lliurat a Auxilis d'Obrers sense feina	10.000
Lliurat a la Collectiva de Pintors	30.000
Lliurat al Comissariat de la Casa Obrera	160.000
Lliurat a altres entitats obreres	26.550
Total pessetes	732.746'15

A més, actualment la Generalitat està acabant l'estudi de la primera sèrie de construcció de cases a bon preu que, ultra procurar treball als obrers, resoldrà també, a poc a poc, el problema de l'habitació modesta, desatès per les Diputacions anteriors i que la Dictadura va voler resoldre amb unes iniciatives que varen ésser administrades de manera vergonyosa. Els obrers als quals siguin concedides aquelles cases, pagaran mensualment una quantitat per a amortitzar en vint anys, només l'import de la construcció, sense haver de satisfer interessos de cap mena, que aniran a càrrec de la Generalitat. I, a més, com que la construcció serà feta mitjançant pressupost, si sobre el preu pressupostat, a causa de l'activitat o habilitat dels que les construeixin s'obté una economia, la Generalitat la distribuirà entre els obrers que hagin intervingut en aquestes construccions.

No té cap raó d'ésser, per tant, l'actitud de certs elements que aprofiten aquesta oportunitat per a pretendre donar estímuls a les nostres corporacions sobre matèries que tenen tota llur atenció i a presentar possibilitats de perjudicis totalment fantàstics, com és provat per l'actuació de la Generalitat i de l'Ajun-

Una de les sales d'art romànic de la casa del senyor Plandiura

tament en les qüestions esmentades i en el programa que desenrotllaran una vegada s'hagi aconseguit l'Estatut.

Per aquestes raons, el president de la Generalitat està segur que en aquesta ocasió, tot hom complirà el seu deure, amb l'honor i la lleialtat que exigeixen assumptes d'aquesta categoria, en els quals, per damunt de les petiteses econòmiques, hi ha el prestigi de la nostra cultura.»

Acords del Consell de la Generalitat

La proposta d'adquisició formulada per la Junta de Museus a les seves entitats patronesses fou presentada a la sessió del Consell de la Generalitat de Catalunya celebrada el dia 18 de juliol i va merèixer els següents acords:

I. És acceptada la proposta de la Junta de Museus de Barcelona relativa a l'adquisició de la col·lecció d'objectes d'art antic i modern, segons l'inventari formalitzat per aquella Junta, propietat del senyor Lluís Plandiura, amb destinació als dits Museus, pel preu de 7.000.000 de pessetes.

II. La Generalitat de Catalunya contribuirà a l'adquisició de l'esmentada col·lecció

Plandiura amb la meitat del seu cost sempre que l'Ajuntament de Barcelona aporti l'altra meitat per al propi objecte i la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Barcelona desemborsi el preu total de la col·lecció. Cas que sigui rebaixat l'import de 7.000.000 de pessetes fins ara fixat com a preu de la col·lecció s'entendrà sempre que la Generalitat de Catalunya disminuirà, proporcionalment, la seva aportació econòmica.

III. Per a atendre el pagament d'aquesta meitat de l'adquisició, la Generalitat de Catalunya inserirà en cada pressupost anyal, i des de 1933, durant vint anys, la quantitat de 305.145'96 pessetes, que és la que resulta del pagament de la meitat dels interessos i amortització del préstec que es realitzi amb la indicada Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

IV. En el cas que el pagament d'interessos i amortització del préstec proposat amb la dita Caixa de Pensions comencés dintre l'actual exercici, la Generalitat de Catalunya habilitarà el crèdit necessari per a aquesta finalitat dintre el pressupost d'enguany.

V. És autoritzat el president de la Generalitat de Catalunya per a què, junt amb l'al-

Sales de pintura i escultura gòtica de la casa del senyor Plandiura

calde de Barcelona, contractin en les condicions que creguin pertinents amb la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis d'aquesta ciutat el préstec d'import 7.000.000 de pessetes necessari per a portar a efectivitat l'adquisició de la col·lecció de referència.

Dictamen de la Comissió Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona

A la sessió de l'Ajuntament de Barcelona del dia 20 de juliol fou presentat el se-

teressos i devolució de capital, destinant-se l'esmentada quantitat total a l'adquisició de la col·lecció al·ludida, que serà incorporada a les col·leccions dels Museus de Barcelona; facultant-se expressament a l'Alcaldia per a realitzar l'operació econòmica de referència, podent, a tots els efectes legals, deixar establertes en definitiva aquelles estipulacions que fossin necessàries a la redacció de les oportunes escriptures o convenis.

Les Bases esmentades en l'anterior dictamen són les següents:

Una altra sala de pintura i escultura gòtica de la casa del senyor Plandiura

güent dictamen de la Comissió Municipal de Cultura:

Que per tal de contribuir a la consolidació del patrimoni artístic de Catalunya, evitant la possible pèrdua per als nostres Museus de la important i valuosa col·lecció d'obres i objectes d'art antic i modern que posseeix el col·leccionista barceloní senyor Lluís Plandiura, col·lecció que seria absolutament impossible reconstruir, podria el Consistori voler acordar que s'aprovin les adjuntes Bases per a convenir amb la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis una operació de préstec de la quantitat total de 7.000.000 de pessetes, condicionada a què la Generalitat de Catalunya faci aportació de la meitat per pagament d'in-

I. — Aquesta operació de préstec té per objecte que la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, amb la intervenció tècnica de la Junta de Museus i segons l'inventari per aquesta formalitzat, puguin adquirir la col·lecció d'obres i objectes d'art antic i modern que posseeix el senyor Lluís Plandiura, i adquirida que sigui, lliurar-la a l'esmentada Junta per tal que la incorpori als seus Museus.

L'adquisició es fixa en el preu total de 7.000.000 de pessetes, satisfets d'una vegada.

II. — La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona rebrien de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis la quantitat de 7.000.000 de pessetes en qualitat de préstec per a realitzar l'adquisició de

referència compromentent-se a retornar mancomunadament l'esmentada quantitat amb subjecció a les condicions que segueixen, si bé tenint en compte el contingut de la base V.

III. — Per a la devolució de la quantitat del préstec es fixa el termini de vint anys com a màxim, mitjançant reintegraments per trimestres vençuts, amb facultat per tant els deutors d'anticipar la devolució. També per trimestres vençuts s'abonarà l'interès del sis per cent anual del capital no retornat.

costes per cas de litigi mitjançant constituir a favor de la prestamista especial i determinada garantia hipotecària sobre les següents finques de la seva propietat: Palau de Belles Arts, Palau de la Ciutadella i Palau de Pedralbes.

VI. — Si abans de finir el termini del préstec, l'Ajuntament resolgués vendre total o parcialment alguna de les finques afectades per la hipoteca, la Caixa prestamista concorrerà al contracte de venda i percebrà el que li per-

La sala de la ceràmica catalana de la casa del senyor Plandiura

IV. — La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona es repartiran per meitat el pagament d'amortització de capital i interessos, al qual efecte des dels respectius pressupostos per a l'any 1933 consignaran les quantitats necessàries per a respondre de l'import d'una anualitat pels indicats conceptes; i si aquests tinguessin ja efectivitat dintre del present exercici, habilitaran a l'efecte els crèdits que siguin menester.

V. — Sense perjudici de la garantia general i il·limitada de tots els respectus bens, drets i accions de les entitats prestatàries, l'Ajuntament de Barcelona garantirà la devolució del capital del préstec, interessos corresponents i

toqui del producte d'aquesta, cancelant la part corresponent de crèdit si les restants finques hipotecades no arriben a cobrir la garantia. En aquest cas, la Generalitat de Catalunya tindrà a l'Ajuntament de Barcelona com posat al lloc i dret de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, i per tant li abonarà la part del crèdit que corresponia a l'esmentada Caixa en la mateixa forma establerta a la base IV per a fer-ho.

VII. — Totes les despeses d'escriptures, impostos i demés de tota mena motivades per l'obtenció o a conseqüència del préstec, seran a càrrec per meitat de l'Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya.

Proposició incidental a l'Ajuntament

A la mateixa sessió el regidor senyor Solà Cañizares presentà la proposició incidental següent:

«Que essent evident la conveniència i necessitat patriòtica que la col·lecció del senyor Plandiura quedi a Barcelona per tenir un extraordinari valor artístic i històric, doblement valuós per a Catalunya, i a l'objecte de no fer més difícil encara la situació de l'Ajunta-

El senyor Giralt, com a cap de la minoria radical va manifestar que no estava conforme amb la proposició del senyor Solà i que la seva fracció política votaria el dictamen per creure'l convenient als interessos culturals de la ciutat.

El senyor Jové, del partit socialista va expressar també la seva conformitat al dictamen.

El senyor Duran i Guàrdia, de la Unió Socialista de Catalunya va anunciar el seu vot en contra.

Una de les sales de la secció d'art contemporani de la casa del senyor Plandiura

ment, s'acordi que l'Ajuntament convoqui una reunió d'entitats econòmiques, polítiques i culturals i de personalitats que posseïnt grans fortunes simpatitzen amb la compra de la col·lecció, per a iniciar una subscripció nacional per a comprar la dita col·lecció, a la qual l'Ajuntament contribuirà d'acord amb les seves possibilitats econòmiques.»

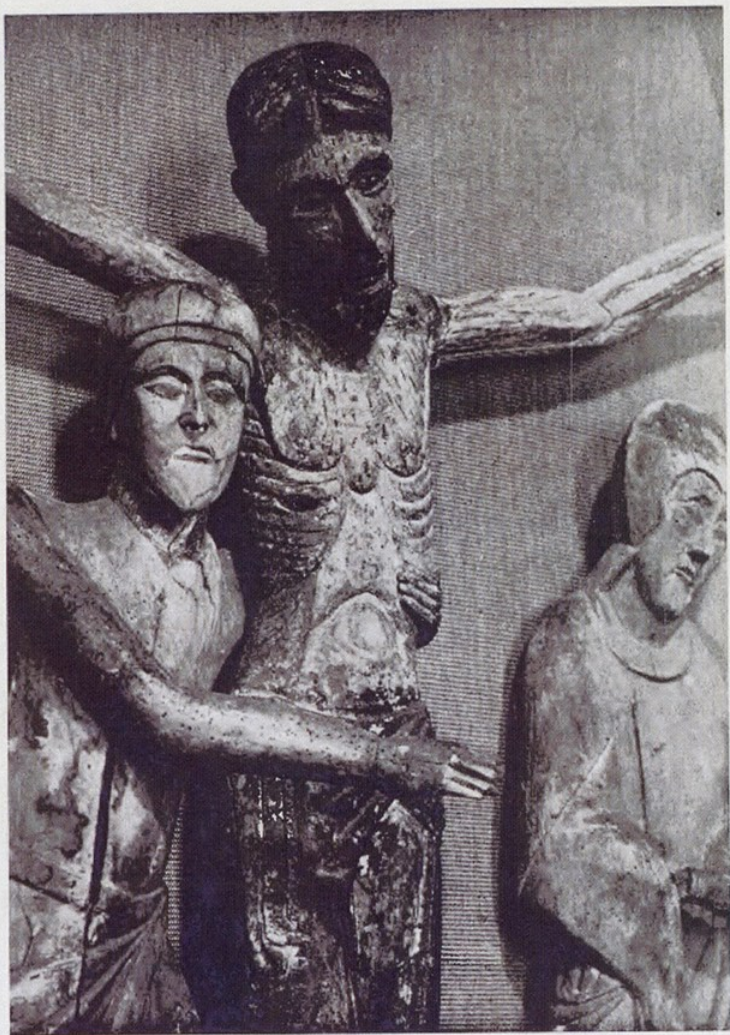
Debat a l'Ajuntament

El senyor Solà Cañizares va defensar extensament la proposició transcrita, glossant i detallant els punts de mira que es contenen en la mateixa.

El senyor Pellicena en nom de la minoria regionalista va dir que la seva agrupació política, en aquest cas, es trobava al costat de la majoria perquè el dictamen tenia un profund sentit de catalanitat i per tant el votaria.

Va rebatre les argumentacions del senyor Solà Cañizares, dient que no es poden fer comparacions entre la despesa que ara es proposa i les que varen fer per la Dictadura, perquè en aquestes no hi havia cap espiritualitat.

Va afegir que els regionalistes votarien el dictamen perquè amb ell s'anava a dotar Barcelona del primer Museu romànic del món, i això és prou important perquè els regidors passin per damunt de totes les insidies.

Cot'lecció Plandiura. — Detall d'un dels «davallaments» romànics en talla de fusta. Segle XII

Seguí dient que l'adquisició era un acte de civisme i que en conseqüència l'acord que prengui l'Ajuntament, si és en aquest sentit, pot contribuir-hi a redimir-lo de culpes passades i a donar-li major prestigi.

Es va ocupar a continuació del que representa la despesa per a la situació econòmica de l'Ajuntament, afirmant que una partida de 300.000 pessetes en un pressupost de 120.000.000 de pessetes no pot influir de cap manera en aquella situació.

Per altra part, va dir, no es pot sostenir que d'altres serveis propis de l'Ajuntament estiguin desatesos quan destina a beneficència 4.000.000 de pessetes i a auxili dels obrers parats 600.000 pessetes.

No es pot negar, va afegir, que aquesta adquisició entra pròpiament a l'esfera de les funcions que corresponen a l'Estat, però a Barcelona li toca moltes vegades fer aquestes funcions, i si això és sempre una tasca noble, més ho és encara en el cas present, que es pot considerar un cas de desamortització, ja que amb aquesta adquisició un gran tresor artístic surt del privat per anar al comú.

Va acabar manifestant que al seu entendre no era factible la subscripció que proposava el senyor Solà i que l'opinió pública aquests darrers dies havia reaccionat a favor de l'adquisició.

*Parlament del Cap de la majoria consistorial
senyor Joan Casanovas*

El cap de la majoria senyor Casanovas després de demanar que es votés la urgència del dictamen, va pronunciar el següent discurs:

En demanar que es votés la urgència, ja he dit que parlaria del que es proposa en aquest dictamen en el moment d'entrar al fons de la qüestió. Vaig, doncs, a exposar ben clar davant del Consistori i de l'opinió pública l'origen de l'adquisició de la col·lecció Plandiura, el que aquesta adquisició representa per a Barcelona i el valor que puguin tenir els arguments que s'han fet en contra del dictamen.

Es la Junta de Museus, entitat autònoma formada legalment per representants de la Generalitat i l'Ajuntament i de totes les entitats artístiques de Barcelona, la que té l'encàrrec i la missió de vetllar pel patrimoni artístic de Catalunya. És, per tant, aquesta mateixa Junta la que en tenir coneixement del

perill de què la col·lecció Plandiura desaparegués de la nostra terra, cridà l'atenció a la Generalitat i a l'Ajuntament sobre la pèrdua immensa que això representaria en el conjunt de la cultura catalana. Perquè cal tenir en compte, senyors, que la col·lecció Plandiura

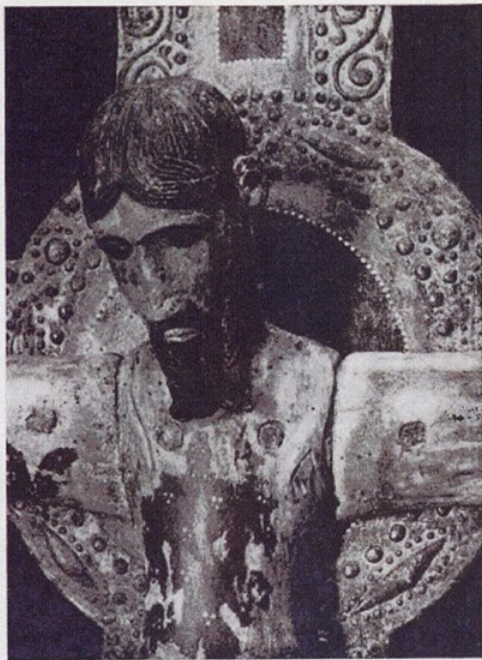

Col·lecció Plandiura. — Imatge romànica en talla polícroma. Principis del segle XII

constitueix un tant per cent considerable de la totalitat d'aquell patrimoni artístic que la Junta té l'encàrrec de defensar. I cal sapiguer, a més, que durant molts anys el senyor Plandiura ha pogut anar adquirint les nombroses i valuoses peces de la seva col·lecció amb més facilitats que no ho ha pogut fer la Junta, perquè aquesta disposava de quantitats irrisòries per a les seves adquisicions i no té, per altra

part, la flexibilitat que en aquestes operacions pot tenir un particular. Tots els membres dirigents de la Generalitat i l'Ajuntament i sobretot, els que en nom d'aquestes corporacions formen part de la Junta de Museus, varen comprendre de seguida la importància que tenia per a Catalunya que aquesta col·lecció es perdés o s'incorporés al seu patrimoni públic.

Madrid. Per això Barcelona, que, a més a més, es troba ara en el moment de recobrar totalment el seu esperit i Catalunya en el d'obtenir les seves llibertats, té més que mai el deure d'exercir aquelles funcions d'Estat que en l'assumpte de què es tracta equival a trobar les fonts de la seva història i l'esperit de la seva vida. No es pot negar, doncs, que l'ad-

Col·lecció Plandura. — Detall d'una imatge de Crist. Segle XII

Es evident que una adquisició d'aquesta naturalesa correspondria en altres països al Govern; però és així mateix indiscutible que, com ha dit molt bé un dels regidors que abans han parlat, a Catalunya aquestes funcions recauen sobre Barcelona, perquè, per la seva especial situació, ja fa temps que ha d'exercir moltes funcions de caràcter estatal i perquè, en definitiva, Barcelona no és un poblet ni és aquella «aldea» de un milió d'habitants que deia, en frase despectiva, algun polític de

quisició que es proposa és realment una cosa patriòtica, una cosa espiritual.

La incorporació d'aquesta col·lecció als nostres Museus s'ha d'apreciar per la seva immensa importància espiritual. Recordeu-vos que durant la guerra els homes es destruïen ells amb ells, però es realitzaven grans esforços i grans despeses per a salvar les obres d'art que eren l'espiritualitat d'Europa i estaven per damunt de la vida de les generacions que lluitaven. Jo crec que en el fons de

la qüestió tot el Consistori hi està d'acord; inclús el senyor Solà, que també desitja que la col·lecció no surti de Barcelona. Tots creiem que és un deure patriòtic acceptar la suggestió de la Junta de Museus.

Per aquests motius a Barcelona no poden produir-li cap emoció els arguments que aquí ha plantejat el senyor Solà Cañizares en el terreny artístic, en l'econòmic i en l'administratiu. Les atencions de beneficència i d'ensenyament primari que corresponen a l'Ajuntament, es satisfan degudament. Naturalment que la hisenda municipal no està en situació florent, però no hi ha cap corporació pública, des de l'Estat cap avall, que pugui fer una important despesa al comptat sense fer un deute de circulació. Ha dit el senyor Solà que en la forma que proposem augmentarem el deute per un costat i pagarem els interessos per un altre. No té res de particular que les generacions futures contribueixin amb la participació que els correspongui a l'obra que nosaltres els hi deixem; avui repercuteix sobre nosaltres el pes de l'Exposició, malgrat el que en aquesta no hi havia l'ànima de Barcelona ni de Catalunya; així i tot hem de reconèixer que amb ella el poble s'ha apoderat de Mont-

juïc i contempla admirat la muntanya coberta de flors que fan desaparèixer el mal record del castell, mentre espera que s'esborri del tot en apoderar-se de la fortalesa de les llegendes tràgiques. És el mateix que va passar quan Barcelona va ésser lliurada de les muralles que l'oprimien: en realitat aquella millora l'han pagada les generacions posteriors.

S'ha parlat de l'oportunitat. Ningú pot negar que seria millor realitzar la compra disposant d'elements econòmics suficients per a pagar al comptat. Però si s'esperés això, no hi hauria possibilitat de realitzar ni les més elementals obres de sanitat i de cultura ni les coses més necessàries. Per altra part, no és amb discursos com els vostres que es refà el crèdit municipal. Vosaltres dieu davant de Barcelona que ens gastem 7.000.000 com si aquesta despesa representés una disbauxa, i gairebé no representa un tres o un quatre per cent de les possibilitats del pressupost general que necessitaria la ciutat; és més, la cosa que amb aquesta quantitat s'adquireix té un valor indiscutiblement superior, que amb el temps encara augmentarà, fins a l'extrem de què si una inesperada desfeta ens obligués a vendre-la, la ciutat encara hi faria un gran negoci.

Col·lecció Plandiura. — El frontal romànic de Tàrragona. Obra en talla de fusta dels inicis del segle XII

Col·lecció Plandiura. — Detall de les pintures murals romàniques de Sant Pere del Burgal

No som partidaris de confiar l'adquisició a una subscripció pública com proposa el senyor Solà. L'adquisició apressa perquè hi ha el perill de què se'n vagi i això ens priva d'esperar el resultat problemàtic de les voluntats espontànies. Per a evitar aquest perill nosaltres proposem simplement de consignar durant un nombre d'anys 300.000 pessetes a cada pressupost per anar pagant l'adquisició que de cop i volta posarà al Museu de Barcelona a l'altura dels millors del món, sobretot per la seva interessantíssima sèrie d'art romànic. Però tot es pot conciliar: jo no tindria inconvenient en què es fes la subscripció proposada i que el resultat d'aquesta servís per a disminuir aquestes consignacions dels pressupostos municipals.

Estem segurs que amb el dictamen complim essencialment amb el nostre deure, perquè som aquí delegats per l'opinió pública que ens ha elegit amb els seus vots, i si en un moment determinat l'opinió va desviada i confusa, nosaltres, sense apartar-nos de la bona doctrina democràtica, hem d'orientar-la i assistir-la, fent allò que sigui més beneficiós per a l'interès de la ciutat, tenint la valentia de prendre les resolucions que s'hagin de prendre i de resoldre els problemes que s'hagin de resoldre, que després aquesta opinió ja ens dirà si hem obrat o no hem obrat patriòticament.

No hi fa res que s'hagin aixecat algunes veus en contra. Aquestes han sortit de diferents partits i diaris polítics. No vull comptar amb les que han sortit dels que per qualsevol motiu

poden ésser enemics o de la majoria del Consistori o dels Museus o d'En Plandiura. Les coses mai no es poden fer per unanimitat. Nosaltres proposem una adquisició que ve apoiada per la representació de totes les entitats artístiques que hi ha a la Junta de Museus i que ha estat acceptada pel Govern de Catalunya. Si al Consistori no es reunissin prous vots per a

Barcelona contribueix a fer gran aquest esperit de metròpolis que ha de tenir sempre, i si realitza, per altra part, una funció d'Estat, això és en els moments en què precisament anem a refer el nostre Estat. Les generacions futures no ens perdonarien mai que a l'hora històrica d'aquesta nova estructuració de Catalunya, per negligència, per ineptitud o per

Col·lecció Plandiura. — Coberta d'altar de la fi del segle XII

aprovar-la, nosaltres quedaríem amb la satisfacció d'haver complert el nostre deure assenyalant el camí que interessa a la cultura i al prestigi de Barcelona.

Penseu que el perill de la desaparició d'aquesta col·lecció no està en què se'n vagi a l'estranger, sinó a Madrid, per una quantitat superior a la que nosaltres en donem. Tot el que s'ha dit en contra de l'adquisició, la despesa de les 300.000 pessetes, les atencions exigides per altres serveis, l'estat de la hisenda municipal, és inferior a l'esperit d'una gran metròpolis com Barcelona, que ha de tenir confiança amb les seves forces i l'Ajuntament de la qual no pot sentir-se mai província. Amb aquesta adquisició que, com us he dit, la voldria per a ella una altra gran ciutat espanyola,

egoisme, haguessim deixat perdre una part importantíssima del seu patrimoni artístic.

Acord municipal

L'Ajuntament refusà la proposició incidental i aprovà el dictamen de la Comissió Municipal de Cultura més amunt transcrit.

Formalització del tracte de compra

El dia 13 d'agost va tenir lloc una reunió dels senyors president de la Generalitat de Catalunya, alcalde de Barcelona, president de la Junta de Museus i secretaris de la Generalitat, Ajuntament i Junta de Museus, junt amb el senyor Plandiura.

Col·lecció Plandiura. — Pots de ceràmica de Manises, de reflex metàl·lic. Segle XV

En aquesta reunió el president de la Generalitat i l'alcalde de Barcelona, fent ús de les facultats que respectivament els havien concedit les corporacions de llur presidència en els acords anteriorment transcrits, varen concretar amb el senyor Plandiura els detalls de l'operació de venda, els quals varen fixar en el document de compromís que els dits presidents i el venedor signaren el dia 21 següent.

En aquest document el senyor Plandiura es va comprometre a respectar l'oferta per tot el dia 15 del mes d'octubre següent i a cobrar 4.000.000 de pessetes així que quedés con-

certat el préstec amb la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, 1.500.000 pessetes al cap d'un any de l'entrega anterior i la resta dintre un altre termini no superior a aquest, i percebent els interessos d'aquestes dues quantitats per tot el temps que trigui a rebre-les. Així, doncs, el senyor Plandiura va modificar en part el preu acceptat fins aleshores per les dues parts, car es conformà en cobrar la totalitat de 7.000.000 en tres pagaments sense les 500.000 pessetes de sobrepreu que s'havia convingut per al cas que el pagament no es fes tot d'un sol cop.

Col·lecció Plandiura
Plat català del segle XVIII

Col·lecció Plandiura
Plat de reflex metàl·lic, obra de Manises. Segle XV

Col·lecció Plandiura
Plat de Terol. Segle XV

Col·lecció Plandiura
Fruitera d'Alcora. Peça signada

Junt amb el dit compromís es va signar l'inventari corresponent, i es convingué que el senyor Plandiura faria l'entrega de la col·lecció en el moment de rebre l'import del primer termini fixat en el mateix sentit.

Dispensa de drets

Seguidament l'alcalde senyor Jaume Agudé, que és a la vegada diputat a les Corts Constituents, va presentar a aquestes una proposició demanant que es dispensés de drets i timbre a aquesta operació.

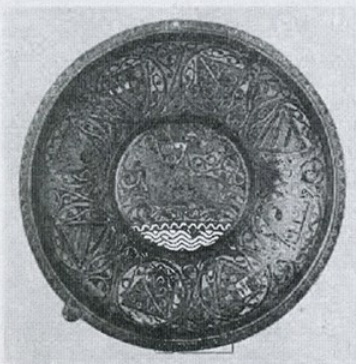
El diputat a Corts, vocal de la Junta de Museus, senyor Pere Corominas, va apoiar aquesta proposició a la Cambra de Diputats.

Aprovada que fou, es traduí en la següent llei publicada a la *Gaceta*:

«Ministerio de Hacienda. — El presidente de la República española. A todos los que la presente vieren y entendieren, sabed:

Que las Cortes Constituyentes han decretado y sancionado la siguiente Ley:

Artículo 1.º El Estado dispensa a la Generalidad de Cataluña y al Ayuntamiento de

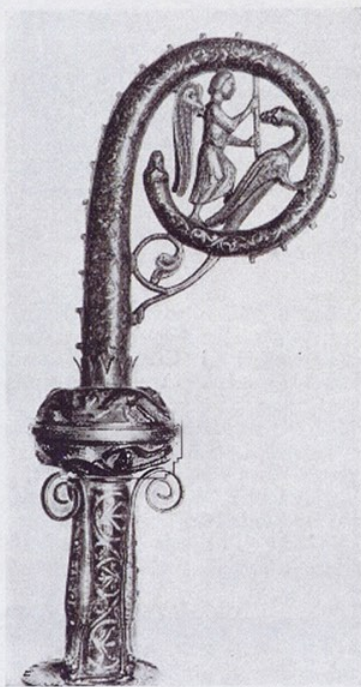

Col·lecció Plandiura
Bacina d'aigumans d'esmail de Limoges. Segle XIII

Col·lecció Plandiura
Vidre català esmaltat. Segle XVI

Barcelona cuantos impuestos por Timbres y Derechos reales sean inherentes a la compra de la colección de obras de arte, consistentes en esculturas, tapices, pinturas, retablos, arquillas, vitrinas, columnas, capiteles, hierros artísticos, etc., antiguos y modernos, que posee

Col·lecció Plandiura
Bâcul d'esmail de Limoges del segle XII

don Luis Plandiura, por el precio de 7.000.000 de pesetas, así como las escrituras de préstamos, constitución y cancelación de hipotecas, que para disponer de la indicada suma son precisas para el objeto indicado.

Artículo 2.º La Generalidad de Cataluña y el Ayuntamiento de Barcelona deberán conservar, sin vender ni gravar, la aludida colección artística, en todo o en su parte.

Artículo 3.º La Generalidad de Cataluña y el Ayuntamiento de Barcelona se encar-

garán de conservar y aumentar en lo posible dicha colección por conducto de la Junta de Museos, formada por delegaciones de ambas corporaciones, la que deberá conservar cuanto constituye aquella colección, arbitrando además los recursos para cubrir los gastos y de aumentarla en lo posible.

Artículo 4.º Las aludidas corporaciones deberán dar toda clase de facilidades al público para la visita de la colección artística de referencia.

Artículo 5.º El Ministro de Hacienda dictará las disposiciones correspondientes para el cumplimiento de esta Ley.

Por tanto

Mando a todos los ciudadanos que coadyuven al cumplimiento de esta Ley, así como a todos los Tribunales y Autoridades que la hagan cumplir.

San Sebastián, trece de septiembre de mil novecientos treinta y dos. — Niceto Alcalá-Zamora y Torres. — El Ministro de Hacienda, Jaime Carner Romeu.»

Signatura de l'escriptura

El dia 18 d'octubre, al despatx del senyor president de la Generalitat i a presència de la majoria dels membres de la Junta de Museus es va signar l'escriptura de compra de la col·lecció i de préstec a la Caixa de Pensions. En representació de la Generalitat va signar el president senyor Francesc Macià, per l'Ajuntament l'alcalde senyor Jaume Aguadé i per la Caixa el seu president senyor Lluís Ferrer Vidal. Va autoritzar l'acte el notari senyor J. Dalmau i Fiter. El president de la Junta senyor Josep Llimona va pronunciar unes paraules d'agraïment a la Generalitat i l'Ajuntament per l'obra cultural que havien realitzat amb aquesta adquisició i als senyors Jaume Aguadé i Pere Corominas per haver aconseguit que les Corts Constituents acordessin la condonació de drets reals i de timbre per aquesta operació.

L'entrega i recepció de la col·lecció

Immediatament va començar el trasllat al Palau Nacional dels objectes adquirits. El transport s'ha fet durant quinze dies, amb trenta viatges de capitonnés i sense que ocorregués el més lleu desperfecte. Els objectes han

quedat emmagatzemats al dit edifici. La vigilància està a càrrec d'individus del cos d'«Esquadres de Catalunya», per expressa disposició del senyor president de la Generalitat.

La Junta va acordar que controlessin l'entrega dels objectes els senyors que havien for-

Plandiura i Pou que signa també aquesta acta.

Els primers obren com a mandataris de la Junta de Museus en virtut de l'acord pres per aquesta en la seva reunió del dia divuit dels mes d'octubre darrer.

Els reunits han constatat que es troben al

Col·lecció Plandiura. — Una de les dalmàtiques del famós tern de Sant Valeri. Teixit hispano-àrab, del segle XIII

mat la ponència de valoració, i aquests el dia 9 de novembre varen estendre la següent acta de recepció, de la que en fou tramès un exemplar a la Junta de Museus, un altre a la Generalitat, un altre a l'Ajuntament i un altre al senyor Plandiura:

«Al Palau Nacional del Parc de Montjuïc de la ciutat de Barcelona s'han reunit avui els sotasignants Alexandre Soler i March, Lluís Masriera i Rosés, Joan Rebull i Torroja i Joaquim Folch i Torres, junt amb Lluís

dit Palau Nacional, pertanyent avui a la dita Junta de Museus, tots i cada un dels objectes de la col·lecció Plandiura que han estat comprats per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona amb destinació als Museus d'aquesta ciutat, i que figuren especificats en l'inventari que té protocolitzat el notari d'aquest Col·legi senyor J. Dalmau i Fiter, junt amb l'escriptura de la compra referida i als seus efectes.

I entenent que des d'ara queda realment

Col·lecció Plandiura
Verge de pedra policromada. Segle XIV

Col·lecció Plandiura
Imatge gòtica d'alabastre. Obra francesa del segle XIV

Col·lecció Plandiura. — Detall de l'imatge gòtica d'alabastre. Obra francesa del segle XIV

feta l'entrega a la Junta dels expressats objectes, d'absoluta conformitat i sense lloc a observació de cap mena, així ho fan constar en aquesta acta, que s'estén per quadruplicat per tal que en posseeixin un exemplar la Generalitat de Catalunya, un altre l'Ajuntament de Barcelona, un altre la Junta de Museus i un altre el venedor.

Barcelona, nou de novembre de mil nou cents trenta dos. — Alexandre Soler i March. — Lluís Masiera. — Joan Rebull. — Joaquim Folch i Torres. — Lluís Plandiura.»

El contingut de la col·lecció

La col·lecció Plandiura, composta d'un total de 1869 exemplars, ha estat convenientment inventariada després una intensiva tasca duradera de divuit dies i portada a terme pels senyors J. Ràfols, F. d'A. Bofill, J. Gudiol,

Col·lecció Plandiura

Imatge de la Verge en vori. Obra francesa del segle XIV

J. M. Balcells i J. Gibert, sota la direcció del senyor Folch i Torres, director general dels Museus d'Art. Ella ha estat inclosa en bloc en l'inventari general dels Museus de Barcelona, quedant compresa des dels números 5801 fins al 5670.

Arqueologia antiga: La secció arqueològica la componen solament un conjunt de vidres dels anomenats d'excavació, procedents en la seva major part de les necròpolis eivissenques, i una sèrie de terres cuites de la mateixa procedència. Els primers, que omplien una vitrina, foren adquirits en bloc al senyor Costa pel senyor Plandiura per un pur motiu estètic, «perquè les seves irisacions delecten els ulls i amb els seus grisos, nacreritzacions i reflexos jo donava unes games més al conjunt de color». Són en nombre total de set cents vint-i-quatre exemplars, que es distribueixen entre noranta balsamaris de vidre transparent o opac de les variades formes de figueta, aribalhó, amforea, alabastró, etc.; quaranta peces de vidre, pedra, ferro o planxa d'or de diferent forma i utilitat i sis cents penjolls i pedres de collar, de vidre o pasta de vidre, dels colors més llampants i atractius i de les més variades formes i dimensions.

Les terres cuites funeràries, algunes d'elles policromades, són de tipus pre-hel·lènic, púnic o hel·lènic. En nombre de dotze es distribueixen entre estatuetses de deesses etonians i plaques amb rostres en relleu d'emmotllament; cal remarcar-hi una bella figulina de les anomenades de Tanagra, tota ella sadollada de gràcia i euriàmia.

Pintura romànica: És sobradament conegut que el nucli principal de la col·lecció Plandiura el formava el conjunt de taules pintades, cronològicades en l'època romànica i a començaments del gòticisme. Aquesta secció, potser la més nombrosa proporcionalment a la seva importància, i ja no cal dir la més interessant, la componien un conjunt de seixanta cinc obres, deixades apart les no menys interessants pintures murals que formen altre nucli dins la secció.

De la fusta pintada romànica cal fer esment de quinze frontals, pallis o antependiums, tres d'ells a relleu policromat, datables entre els segles XII i la meitat del segle XIV i originaris en la seva major part de les valls pire-

Col·lecció Plandiura. — Taula d'escola catalano-aragonesa. Segle XV

nenques. D'entre els retaules que completen la sèrie romànica de la secció, cal esmentar el de santa Úrsula, que és el que sembla més antic, car se'l pot cronològicament en el darrer terç del segle XIII, i la història dels apòstols Pere i Pau, procedent d'Oscà, que fou el que la infanta Elionor de Castella féu present al seu marit Alfons IV d'Aragó, per allà l'any 1330.

Cal esmentar també dins la sèrie de pintura damunt fusta, alguns baldaquins, quatre de la XIII centúria, dels que sols se sap que un d'ells procedeix de l'església de Tosas. I, per finir amb l'exposició objectiva de la pintura romànica, caldrà fer sols un esment de dotze plafons murals romànics dels segles XII i XIII, procedents d'Esterrí d'Aneu, Argolell, Sant Pere del Burgal, etc.

Pintura gòtica: Mes, ço que dins la pintura damunt taula s'hi trobava més abundantment proveït, era en taules i retaules gòtics. La pintura gòtica catalana es troba repartida entre els museus de les ciutats de Barcelona, Tarragona, Solsona i Vic, però la col·lecció Plandiura res tenia que envejar a cap dels dits museus ni en quantitat ni en qualitat. Les taules gòtiques, que sobrepassen la quarantena, podrien la meitat d'elles dignament figurar entre les obres mestres dels retaulers de les regions llevantines hispanes. La millor d'entre elles és una *Mare de Déu de la Llet*, que és possible atribuir a la mà mestra del nostre trescentista Pere Serra. Són a remarcar-hi també un políptic, dedicat a sant Esteve, atribuïble, bé que amb inseguretats, a Lluís Borrassà; un retaule de santa Úrsula, que porta la signatura

Col·lecció Plandiura. — «Mare de Déu de la Llet». Segle XIV
Escola catalana

d'un tal *Jacobus* que amb tal obra es classifica un mestre retauler; un retaule procedent de Gelida; altre de Santa Coloma de Queralt; i una deliciosa Mare de Déu alletant l'Infant, que procedeix d'Estopinyan.

De pintura renaixentista damunt tela, hi ha sols el conegut quadre del grec toledà Theotocopuli amb les imatges dels apòstols Pere i Pau. És una de les millors obres del pintor. Una harmonia de morats, carmesins i verds, que la fan germana de l'Apostolat del Museu de Toledo, tot i ésser obra de qualitat superior.

Pintura renaixentista: D'altre quadre, també damunt taula, cal fer-ne esment. És un dels tan característics paisatges del flamenc *Patinir*, bé que cal mantenir-se dins del dubte respecte al seu autor i potser fóra bé l'inclinar-se vers la creença que sortí dels pinzells d'algun dels seus deixebles.

I per últim, cal dir d'un vano, amb barnilles de nacre calat i daurat, quin prisatge té l'anvers tot ell pintat amb un motiu eròtic de carnaval versallesc o venecià per Marià Fortuny, signat i datat en 1870. És l'únic cas de pintura damunt el paisatge d'un vano que fins avui es sapiga d'aquest pintor.

Pintura contemporània: Complementa la secció pictòrica un dels més interessants i complets conjunts d'art català modern, format per trenta nou autors, amb un total de dues centes vuitanta quatre obres. Artista per temperament i voluntat, deixeble d'artistes, assessorat per artistes competents, impulsat per sentiments de mecenisme i amb mitjans al nivell dels dissenys de formar una secció pictòrica moderna que no es desdigués al reste de la col·lecció, res tenia que estranyar que el senyor Plandiura arribés a poder reunir un conjunt de les més valuoses produccions dels nostres pintors i formés una secció que, per la seva quantitat i qualitat, era una veritable pinacoteca d'art modern català.

Aquesta fins ara magnífica col·lecció particular, la més important de Barcelona en tots conceptes, està limitada i entesa-seleccionada a partir del moment aquell en què amb Casas i Rusiñol s'introdueix l'impressionisme a Catalunya fins a les darreres adquisicions dels joves pintors que representen el darrer grau de l'evolució de la nostra pintura i que, en la col·lecció, es desenvolupa a través les obres del següents autors: *Santiago Rusiñol*, nou teles de pintura grisa, figures i jardins;

Col·leccio Plandiura. — «La Mare de Déu de la Llet». Obrador dels Serra. Segles XIV-XV

Col·lecció Plandiura. — «El Greco». — «Sant Pere i sant Pau»

15 Picasso, el malagueny format artísticament a
 Barcelona, quinze obres dels seus primers
 temps, entre elles un retrat femení d'un excep-
 cional interès; Joan Colom, onze paisatges;
 16 Feliu Elies (Apa), tres natures mortes d'un
 realisme colpidor; Iu Pascual, vuit paisatges
 17 olotins; Joaquim Torres García, tres bocets
 18 de decoració mural; Francesc Labarta, dotze
 19 paisatges de la seva darrera època; Francesc
 20 d'A. Galí, quatre composicions amb figures
 21 femenines i infants; Domènec Carles, nou
 22 teles, paisatges i temes de flors; Oleguer
 23 Junyent, una romeria a Sant Medi; Fran-
 24 cesc Vayreda, tres paisatges i una figura
 25 femenina; Manuel Humbert, set teles de la
 26 seva darrera època; Lluís Mercader, dos
 27 paisatges d'un ressò neoromàntic vllaminckia;
 28 Jaume Mercader, quatre paisatges; Josep
 29 de Togores, onze teles de figures i retrats de
 30 la seva darrera època; Francesc Domingo,
 31 dues composicions del seu moment d'intran-
 32 sigència realista; Josep Mompuu, quatre obres
 33 a dissonàncies colorístiques; Joan Serra, cinc
 34 nus femenins; Ramon de Campmany, tres
 35 paisatges; Alfred Sisquella, tres teles de gran
 36 subtilitat; Marià Espinal, tres obres sadolla-
 des de la seva característica sensibilitat; Fran-
 cesc Camps, dues teles amb figures; J. Pruna,
 cinc teles amb figures; J. Suñer Vidal, tres

teles, i O. Creixems, amb cinc quadres amb figures.

Completen aquesta secció pictòrica moder-
 na, una sèrie de dotze finíssimes aigua-tintes
 aquarellades de Manuel Humbert; nou com-
 posicions d'animals niponitzats deguts a la
 ploma de Pere Inglada; quatre tintes humo-
 rístiques i un carbó — retrat de B. Pérez
 Galdós — de Ramon Casas; vuit dibuixos a
 la ploma de la millor època de Feliu Elies
 (Apa); quatre carbons de Josep Llimona;
dos de Joan Llimona; set aquarelles de la
 primera època de Picasso; tretze sanguines
 d'Isidre Nonell i setanta un aiguaforts i di-
 buixos a la ploma de l'artista i humorista
Xavier Nogués.

Escultura romànica i gòtica: La secció
 d'escultura medieval és potser la més nom-
 brosa. Està formada per un conjunt de
 cent setze obres esculpides en fusta, marbre,
 calissa, alabastre i vori. El senyor Plan-
 diura sabé i pogué aconseguir reunir les millors
 peces de l'escultura romànica i gòtica, les més
 estrafolàries i les més atraients, cercant-les per
 les botigues dels anticuaris de tot Catalunya,
 i àdhuc de l'estranger, o bé anant directament
 a comprar-les en les altes petites esglésies dels
 Pireneus catalans.

Col·lecció Plandiura. — Martí i Alsina. — «Camí de Granollers»

Col·lecció Plandiura. — Nonell — «Gitana»

I així s'ha aconseguit una de les més belles col·leccions escultòriques dels segles XII al XV.

La sèrie de crucifixos en talla de fusta, té set importants obres amb les quals és prou per a permetre's formar una veritable iconografia iconoartística. Amb ells podrien acoblar-se diferents figures de Verges i de sants Joans Evangelistes, algunes d'elles de mida natural. Una modalitat ho són els Crists popularment anomenats *Majestats* a causa de vestir túnica i portar corona reial, que són reflex del Crist de Lucca. En aquesta secció s'hi troben tres d'aquests Crists, obres de les centúries XIII a XIV. I es pot cloure aquesta sèrie de Calvaris amb els conjunts escultòrics de *davallaments* procedents de Caldes de Bohí i Tahull i dels quals se'n troben dos en la col·lecció que corresponen al segle XII.

Les imatges de Mare de Déu formen una sèrie abundant i completa. Les estàtues de la Verge que, en tot material, estan dins aquesta

secció escultòrica, passen de vint. Amb l'Infant en braços o assegut damunt l'estreta falda, es remarca ben seguidament el caràcter que posa un segell propi a cada una d'elles. Ja sadollades d'hieratisme de Corés, ja manifestant una ingenuïtat colpidora o bé despertant sentiments recòndits, aquestes Verges Mares, però, atrauen l'atenció com a obra d'art i es fan promptament remarcar per la seva tècnica de talla, per la policromia sumptuosa o per una elegant sobrietat.

Les imatges de sants són abundants i en el conjunt d'elles s'hi troben totes les modalitats escultòriques que es puguin comprendre entre els segles XII i XIV. Entre les que més es destaquen de la sèrie cal esmentar un sant Pere crucificat, un sant Joan Baptista, un sant Miquel Arcàngel de terra cuita policromada procedent de Fregenal de la Sierra i una altra escultura d'arcàngel, assegut en un escambell encoixinat i vestint túnica descenyi-

da i mantell tancat damunt el pit per un joell quadrifoliat, que per la seva disposició i distribució dels plecs de les vestidures esdevé una de les millors obres de la col·lecció.

Caldrà dir també d'un petit conjunt d'elements arquitectònics esculpits — quatre capitells, dues columnes i dues conques baptismals — i tres relleus de pedra d'entre els quals cal remarcar la llosa sepulcral procedent de Puigcerdà on hi és representat el sepeli de la muller de Guillem de Cadell, morta a començaments del segle XIV.

Completa la secció escultòrica una petita sèrie d'obres modernes catalanes. Del discutit Manolo Hugué hi ha una placa en relleu i nou escultures femenines en pedra o terra cuita; Pau Gargallo hi està representat amb tres bronzes, dos retrats i un tors nu; Enric Casanovas, vuit obres entre retrats i estàtues; Josep Dunyac, tres obres de marbre i bronze, i, per últim, Josep Viladomat, amb una placa

en què realitza escultòricament el quadre *Il Contino*, de M. Fortuny.

Ceràmica: La secció ceràmica és per la seva quantitat i qualitat una de les més remarcables de la col·lecció adquirida. La formen un total de *cinc centes setanta cinc* peces, amb el que es reuneix totes les varietats de forma, totes les games de colors i totes les diversitats de tècnica d'aquesta indústria manifestades en terra espanyola a partir del segle XV fins al XIX. Plats, gerros, conques, pots de farmàcia, mesures vineres, etc., en verd, en blau, en groc, en vermell, en cent matisos de color fixats pels més diferents procediments, és el conjunt d'atuell de què es compon aquesta secció, que ella sola seria prou per a enriquir un museu.

Especificant dins ella, la distribuïrem entre *vint-i-cinc* exemplars de la ceràmica d'excavació de Paterna, d'aquesta faiança anomenada arabesca, de grossa espessor i coberta d'una capa de pasta color blanc estanyat; pintada de verd intens vorat de manganès; *quaranta cinc* dels més bells exemplars de la ceràmica a reflexos metàl·lics de Manises, de tradició oriental; *cent trenta nou* peces que hi representen la manufactura de les comarques aragoneses, de les produïdes a Terol i Muel, de pura tradició paternina, vidriades sobre verd i color vinós i alguna vegada tocades amb traços de reflexos metàl·lics, podent-se cronològicament una quarantena d'elles en els segles XV i XVI i formant així una sèrie avui quasi impossible de poder superar; els forns d'Alcora hi són representats amb *cent seixanta quatre* peces, el nucli de qual sèrie era la col·lecció del marquès de Casa Brusi, que fou adquirida en bloc pel senyor Plandiura; Talavera de la Reina i Triana hi prenen part amb *seixanta tres* exemplars, decorats alguns d'ells amb escenes històriques o mitològiques que són veritables obres mestres de coloració; *divuit* de les peces procedeixen del centre Puente del Arzobispo; *quatre* exemplars representen en la col·lecció la ceràmica més típicament espanyola, la feta a «cuerda seca», practicada sobretot a Sevilla i Toledo; i, per últim, la nostra ceràmica blava hi ocupa el lloc preferent amb una formosa sèrie de *dos cents sis* exemplars del més pur estil, havent-hi també una sèrie d'atuell policroms de factura italianitzada, que mal-

Col·lecció Plandiura. — S. Rusiñol. — Retrat

~~Retrat~~
K. Casas

Col·lecció Plandura. — S. Rusiñol. — Interior

grat semblar guardar un parentesc amb la ceràmica de Montelupo, caldria estudiar-la bé per a poder reivindicar-la com a nostra.

La ceràmica estrangera hi ocupa també un lloc, bé que reduït. Són molt pocs els exemplars i aquests són de la bella ceràmica italiana de la XVIII centúria, de l'anglesa i àdhuc de la xinesa.

Adjunts a la secció ceràmica, es pot esmentar-hi el conjunt de *dinou* «socarrats», plafons, és a dir, plaques quadrades de terra cuita pintada amb el més pur estil valencià del segle XV, amb les quals es compona un enteixinat. Tots ells estan impresos amb el motiu heràldic que caracteritza la marca de la manufactura de Paterna.

Afegim també a aquesta secció *quinze* rajoles vuitcentistes catalanes i valencianes, de les anomenades d'oficis, i un quadre o plafó amb la imatge de la Verge del Carme fet amb l'agrupació ordenada de sis altres rajoles.

I per últim, per a cloure la secció ceràmica,

caldrà esmentar dos grups escultòrics de porcellana policromada de la manufactura del Buen Retiro, de Madrid, de per allà la segona meitat del segle XVIII. Un d'ells és un grup ornamental d'infants jugant amb un cabridó, i l'altre és un grup eròtic format per la històrica parella de Marcus Antonius i Cleopatra.

Vidres: Altra secció de les remarcables és la dels vidres, dels que entren en la designació de manufacturats o bé de parador, que es trobava distribuïda entre tres vitrines. Està composta d'un total de *cent quaranta* exemplars i són peces sortides en la seva major part dels forns catalans vuitcentistes. Plats, morratxes, càneters, gerretes vineres, etc., recipients tots ells de vidre transparent o opac bellament ornamentats amb crestes a color o bé gràcilment comblats de finíssima filigrana de *latticini*.

El vidre català que en el segle XVI competia en els mercats estrangers amb el famós

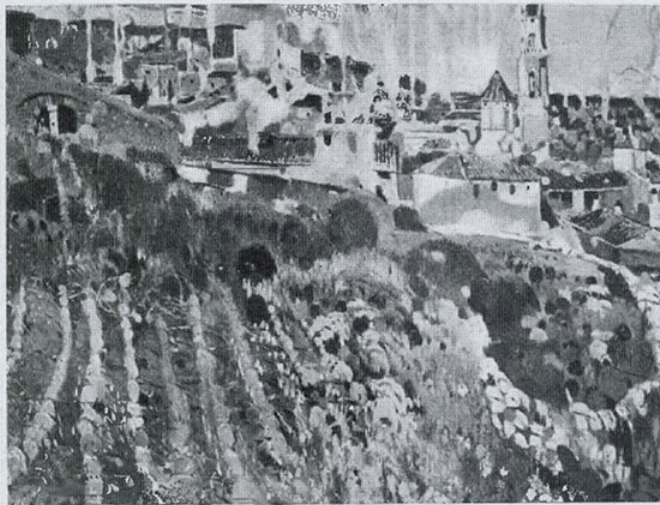
Col·lecció Plandiura.—Picasso.—Retrat

✓
MPB 4266
(m. Picasso)

de Murano, hi és també representat amb alguns bells exemplars: copes veïres d'una espessor de tel de ceba; una ampolla amb un relleu de motiu clàssic; dos vidres esmaltats i un lleó de pasta blau cobalt amb ornamentació de daurats.

Completen la secció un petit conjunt de vidres estrangers, venecians i espanyols de Cadalso, d'Andalusia i dels esmaltats en blanc

sortides dels famosos tallers de Limoges o bé productes d'imitació fets en el nostre país, que ornades amb vitrificacions opaques d'entre les quals titillegen els colors translúcids, són prou per a palesar el bon gust existent en els segles XII i XIII. D'entre elles mereixen una especial remarca el bàcul del bisbe de Mondoñedo, Pelai de Cebeira (1199-1218), una placa i una creu amb Crists Majestats i

Col·lecció Plandiura. — J. Mir. — Paisatge

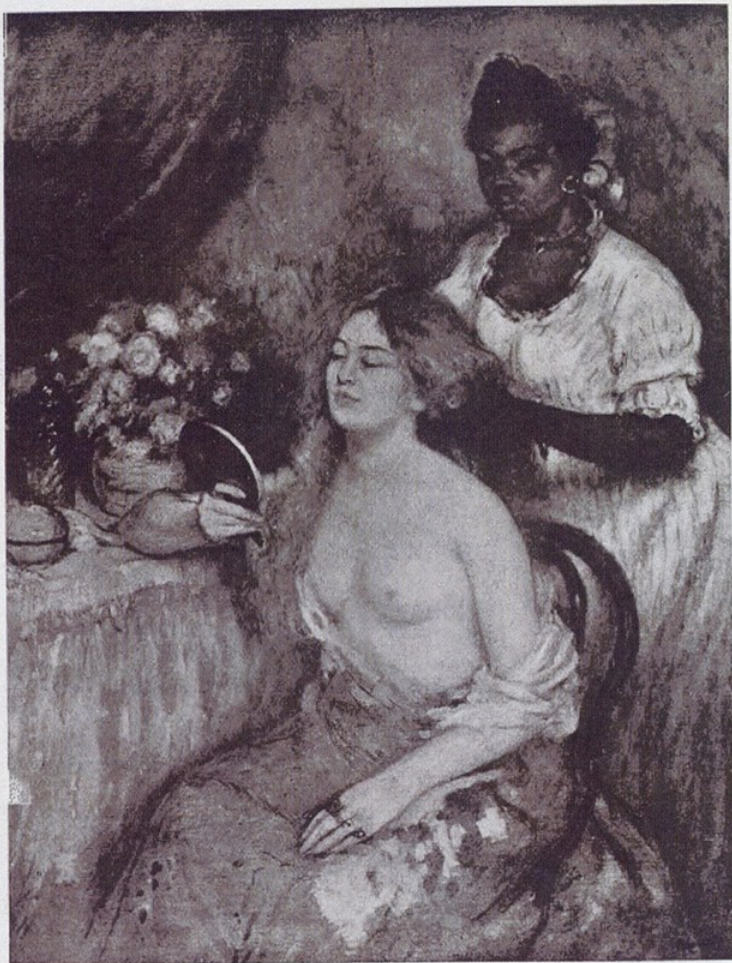
i blau que caracteritzaven la indústria de la costa llevantina.

Aquesta bellíssima secció de vidres fou complementada i completada, probablement amb intenció, amb un grup d'exemplars que dins el conjunt total hi anava a representar la renaixença del vidre esmaltat català. Són divuit vidres dels sortits dels forns barcelonins de Crespo, projectades les gracioses composicions pels dibuixants Nogués i Humbert.

Esmalts: Una sola vitrina contenia la secció d'esmalts, un conjunt d'un total de seixanta cinc peces del més escollit: crucifixos, navetes, encensers, arquetes, reliquiàries, creus, cupons, bàculs, fíbules, canelobres, pixis, etc. Obres

dos plats al *champlevé* amb decoració de sigillum; altres obres remarcables d'orfebreria ho són la placa amb les imatges de sant Joan Baptista i sant Jaume, procedent de Roda de Ribagorça, i una imatge de la Verge amb l'Infant, de procedència navarresa, tota ella clapejada d'argenteria.

Teixits: La secció de brodats i teixits és poca en nombre, però incommensurable en valor arqueològic i artístic. La fa un conjunt de vint-i-set peces, la major part corresponent-se, entre les quals hi ha els famosos terns popularment nomenats de sant Valeri i sant Vicens, provinents els dos de la catedral de Lleida, dels que es fa sobrer esmentar ací la seva impor-

Col·lecció Plandiura. — R. Canals. — «La toilette» ✓

tància. Cal remarcar també dins aquesta secció dues estoies i un mànupul de brodatúria catalana quatrecentista, i un tapit, un *drap d'Arras*, amb una escena històrica, cronològica en els començaments del segle XVI.

Arquetes: La secció d'arquetes és de lo més complet i pocs en els museus que podrien ventar-se de posseir un conjunt tan important en quantitat, qualitat i diversitat. Elles són en nombre de *vint-i-una*, deixades apart les que formen part de la secció d'esmalts. En vori o en cuir gofrat, ja recobertes de planxa de ferro o bé acollades amb fusta a relleu, unes de fusta amb relleus de pasta guixosa pulcrament daurada i policroma, al-

tres que semblen condicionades o bé són semblants a petits sagraris de la XIV centúria, fetes de fusta amb policromia historiada, adienta a la dels nostres retaules, i amb motius heràldics a manera de lipsanoteques esmaltades, totes elles serveixen encara avui l'encís que es desprèn de la seva forma gràcil i senyora.

Ferros: En una col·lecció tan genuïnament catalana poc hi podia manca-hi la forja fos ella trobant-s'hi en caràcter representatiu. *Deu* ferros, distribuïts entre canelobres, candelers i picaportes, tenen en la col·lecció el seu lloc al costat de les branques germanes de l'art català medieval.

Col·lecció Plandiura. - J. Sunyer. - ~~Retrat~~ ✓